

15

**Birinci
Türkiye Büyük
Millet Meclisi'nde
Kırşehir
Mebusları**

**Kırşehir
Parliamentarians
in the First Grand
National Assembly
of Türkiye**

Bengül Bolat

Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Kırşehir Mebusları

*Bengül Bolat**

Özet

Mondros Mütarekesi ertesinde önce bölgesel nitelikli başlayan, sonra da Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde ulusal bir şekle dönüşen Millî Mücadele'ye, terhis olarak dönenler, halktan ileri gelenler, din adamları, Alevi-Bektaşî nüfusun liderleri gibi geniş bir yelpazedeki çevrelerden destek gelmiştir. Mustafa Kemal Paşa ve başlattığı Millî Mücadele'ye destek veren yerlerden biri de, mütarekeden sonra işgale uğramamasına rağmen, Kırşehir ve çevresidir. Meclise karşı tertiplenen ve zorlukla bastırılabilen Yozgat ayaklanmaları sırasında Çerkez Ethem'in yanı sıra Kırşehir yöresinden TBMM'de Kırşehir Vekili olan Hamitli Rıza Bey kuvvetleri ile önemli hizmetler vermiştir. Rıza Bey'in Millî Mücadele'deki hizmetlerine rağmen, 1926'da İstiklal Mahkemesi kararıyla idam edilmesi dikkate değer bir konudur. Millî Mücadele'de değerli hizmetleri olan diğer bir Kırşehir Mebusu Ahmet Müfit Efendi, mecliste oluşan muhalif ikinci gruba geçmiş hatta bu grubun sözcülerinden olmuştur. Cemalettin Çelebi, hasta ve yaşlı olması dolayısıyla meclise gidemeyen bir vekil olurken, belgelerde vekil olarak ismi geçen Bekir Sıtkı Ağa ise milletvekili olamamıştır. I. TBMM'de vekil olan kişilerden Yahya Galip Bey sonraki dönemlerde de Kırşehir sonra da Ankara'dan milletvekili seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Mili Mücadele, I. TBMM, Kırşehir Milletvekilleri, Hacıbektaş, Yozgat Ayaklanmaları

* Doç Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü. bbolat[at]ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6269-5192

Kırşehir Parliamentarians in the First Grand National Assembly of Türkiye

Abstract

The National Struggle, which started regionally after the Armistice of Mondros and then turned into a national struggle under the leadership of Mustafa Kemal Pasha, received support from a wide range of circles such as those returning from demobilization, prominent members of the public, religious leaders, and leaders of the Alevi-Bektashi population. One of the places that supported Mustafa Kemal Pasha and the National Struggle he initiated was Kırşehir and its surroundings, although it was not occupied after the armistice. During the Yozgat uprisings, which were organized against the parliament and could only be suppressed with difficulty, Rıza Bey from the Kırşehir region, Hamitli Rıza Bey, who was the Deputy of Kırşehir in the TBMM, provided important services with his forces alongside Çerkez Ethem. It is noteworthy that despite his services in the National Struggle, Rıza Bey was executed by the Independence Court in 1926. Another Kırşehir MP, Ahmet Müfit Efendi, who rendered valuable services in the National Struggle, joined the second opposition group in the parliament and even became one of the spokespersons of this group. Cemalettin Çelebi was a deputy who could not attend the parliament due to his illness and old age, while Bekir Sıtkı Ağa, who is mentioned as a deputy in the documents, could not become an MP. Yahya Galip Bey, one of the deputies in the First Grand National Assembly of Türkiye, was elected as an MP from Kırşehir and then Ankara.

Keywords

National Struggle, First GNAT, Kırşehir Parliamentarians, Hacıbekaş, Yozgat Revolts

1. Giriş

20 Ocak 1920'de toplanmış olan son Osmanlı Mebusan Meclisi, 16 Mart 1920'de İstanbul'un resmen işgal edilmesinden iki gün sonra, ortamın tehlikeli bir hal alması üzerine meclisin süresiz olarak tatili kararını almıştır.¹ Bu karar üzerine Mustafa Kemal Paşa, 19 Mart 1920'de yeni bir meclisin kurulması gerektiğine dair tebliğ yayınlamıştır. Tebliğde Hilafet ve Osmanlı Devleti'nin merkezi olan İstanbul'un İtilaf devletlerinin işgali altında olmasından dolayı, memleketin kurtuluşu ve Türk Milleti'nin haklarını muhafaza için Ankara'da olağanüstü yetkilere sahip bağımsız bir meclisin toplanması gerektiğini savunmuştur. Tebliğde özetle şunlar ifade edilmiştir: Ankara'da olağanüstü yetkili bir meclis, ulusun işlerini yürütmek ve denetlemek üzere toplanacaktır. Bu meclise üye olarak seçilecek kişiler, mebuslara ilişkin yasal koşullara uyacaklardır. Seçimde, sancaklar seçim bölgesi olacaktır. Her sancaktan beş üye seçilecektir. Her sancakta ilçelerden gelecek ikinci seçmenlerle sancak idare ve belediye meclisleri ve Müdafaa-i Hukuk yönetim kurullarından; illerden, il merkez kurullarından ve il yönetim kurulu ile il merkezlerindeki belediye meclisinden ve il merkezi ile merkez ilçesi ve merkeze bağlı ilçelerin seçmenlerinden oluşacak bir kurulca belli günde ve oturumda seçim yapılacaktır.² Heyet-i Temsiliye adına yayınlanan bu tebliğde; Mustafa Kemal Paşa, Heyet-i Temsiliye'nin millet adına tüm yetkiyi devralacağını ifade etmiştir. "Millî Egemenlik" temeli üzerine oluşturulan TBMM, 23 Nisan 1920'de "Kurucu Meclis"³ niteliği ile açılmıştır. Bu tarihten sonra seçim esası üzerinden mebuslar işlemleri tamamlandıkça kurucu I. Meclis'te yerlerini almaya başlamışlardır. Toplumun tüm kesimlerinden gelen geniş bir yelpazede katılımı ile oluşturulan ilk TBMM, doğal olarak Millî Mücadele'ye gönül vermiş ve çeşitli hizmetlerde bulunmuş vatansever kişilerden oluşmuştur. Mücadelenin en çetin geçen yıllarında, Anadolu işgallerden kurtarıncaya kadar tek amaç etrafında birleşmişlerdir.

Bu çalışmada, I. TBMM'de Kırşehir'den mebus olarak seçilen ve kimi tek dönem, kimi de TBMM'nin sonraki dönemlerinde de görev yapmış kişilerin kısa biyografileri verilmiştir. Kırşehir'in Millî Mücadele döneminde işgale uğramadığı halde, bu mücadeleye bağlı kaldığı ve çeşitli teşkilatlanmalar ile destek verdiği bilinmektedir.

Millî Mücadele dönemi içinde Kırşehir için en önemli konu Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye üyelerinin Kırşehir'e gelmesi ve burada kalmaları olmuştur. Her yıl, şehirde 21-24 Aralık tarihleri arasında yapılan çeşitli etkinliklerle bugünlere ait bilgiler ve hatıralar canlandırılmaya devam etmektedir. Bu ziyaretler esnasında Atatürk'e gösterilen sevgi, yapılan konuşmalar ve duygusal paylaşımlar yöre halkı için her yıl tazelenen bir gurur vesilesi olmuştur.

¹ Meclis-i Mebusan resmi olarak 11 Nisan 1920 tarihli Padişah Mehmed Vahidettin'in buyruğu ile fesh olunmuştur. Sacit Karaibrahimoğlu, *Türkiye Büyük Millet Meclisi*, Ankara: Ege Matbaası, 1968, s. 25.

² Kemal Atatürk, *Nutuk (1919-1927)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2002, s. 288; Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *İlk Meclis*, İstanbul: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, 1999, s. 13.

³ "Kurucu Meclis" ile ilgili geniş bilgi için bkz. Abdurrahman Eren, "Büyük Millet Meclisinin Kurucu Meclis Niteliği", *Anayasa Yargısı*, 37/1 (2020), s. 33-76.

Sivas Kongresi tamamlandıktan sonra, Heyet-i Temsiliye üyeleri Millî Mücadeleyi, Anadolu'da her bakımdan elverişli ve güvenilir olmasından dolayı Ankara'da sürdürme kararı almışlardı. Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye üyeleri 18 Aralık 1919'da Sivas'tan ayrılmıştır. Heyet güzergâhını, Kayseri, Kırşehir ve Ankara olarak ayarlamıştır. 21 Aralık'ta Kayseri'den ayrılan heyet 21 Aralık günü Topaklı mevkiinde Kırşehir atlıları tarafından karşılanmış ve Mucur'a gelmişlerdir. Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekiler, 22 Aralık günü Mucur'dan ayrılmış ve Bektaşılık ile Aleviliğin merkezi olarak kabul edilen Hacibektaş'a gelmişlerdi. Mustafa Kemal Paşa ve yanındakiler buradaki temaslarını tamamlayarak Hacibektaş'tan ayrılmış ve 24 Aralık 1919'da Kırşehir'e gelmişlerdir. Paşa ve beraberindekiler, Kırşehir'deki temaslarında, şehrin ileri gelenleri ile yerel halkın, Millî Mücadele'ye sonuna kadar destek vereceklerine kanaat getirerek ayrılmışlar ve 27 Aralık günü Ankara'ya varmışlardır.⁴

TBMM'nin açılmasından sonra, ilk meclise Kırşehir'den 7 mebus gitmiştir. Bu kişiler, Ahmet Cemalettin Çelebi Efendi, Ahmet Müfit Efendi (Kurutluoğlu), Yahya Galip (Kargı) Bey, Mehmet Sadık (Savtekin) Bey, Bekir Sıtkı Ağa, Ali Cevdet Bey ve Mehmet Rıza (Silsüpür) Bey'dir. Çalışmada, isimleri verilen I. Dönem Kırşehir Milletvekilleri hakkında bilgi verebilmek için konu ile ilgili yapılan çalışmalar, TBMM Zabıt Cerideleri, anı kitapları, Hal Tercüme Kâğıdı Örnekleri ve diğer kaynaklardan faydalanılmıştır. Ayrıca I. TBMM'de yer almayan ancak Kırşehirli olup, Mustafa Kemal Paşa ile okul yıllarından başlayan tanışıklığından dolayı uzun yıllar boyunca yol arkadaşlığı yapan, ona ve Millî Mücadele'ye bağlı olan Lütfi Müfit (Özdeş) Bey hakkında bilgilere de yer verilmiştir.

2. Ahmet Cemalettin Çelebi Efendi

1864'te (1280) Nevşehir Hacibektaş'ta doğmuştur. Hacibektaş Şeyhi olan babası Feyzullah Çelebi'nin ölümü üzerine, 1876'da onun yerine Çelebi unvanını almıştır. Hacibektaş Medresesi'nde din bilginlerinden Arapça ve Farsça öğrenmiş ve burada 7 yıl boyunca müderrislik yapmıştır. I. Dünya Savaşı devam ederken, bir milis kuvvet oluşturarak Doğu Cephesi'nde Ruslar ile çarpışmıştır.⁵

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'dan başlattığı Millî Mücadele, halkın tüm kesimlerinin katılımı ile zafere ulaşmıştır. Dolayısıyla bir halk hareketi lideri olan Mustafa Kemal Paşa, Anadolu içinde hareket ettiği sürece her bir bölgede, şehir, kasaba ve köylerde halk ile buluşurken, önemli kesimlerin liderleri ile de özel görüşmeler

⁴ Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Bayram Sakallı, *Ankara ve Çevresinde Millî Faaliyetler*, Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı, 1988. Cevat Hakkı Tarım, "Millî Mücadele Tarihimizde Kırşehir", *Kırşehir Vilayet Gazetesi*, 8 Temmuz 1959; Ethem Basınoğlu, *Çeşitli Yönleri ile Kırşehir*, Kırşehir: Filiz Yay, 1981; Sırrı Kardeş, *Heyet- Temsiliye ve Mustafa Kemal Kırşehir'de*, Ankara: Ulus Basımevi, 1950; Yaşar Şahin, "Mustafa Kemal Paşa ve Kırşehir", *Kırkkültür*, 7 (Güz 2005); Cevat Hakkı Tarım, *Atatürk Kırşehir'de*, Ankara: Memleket Matbaası, 1956; Mahmut Bolat, "Millî Mücadele Başlarında Mustafa Kemal Paşa'nın Kırşehir'e Ziyareti ve Temasları", *Altıncı Uluslararası Atatürk Kongresi, Ankara, 12-16 Kasım 2007, Bildiriler*, C. I, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2010, s. 1259-1270; Yaşar Özüçetin, "Millî Mücadele ve Cumhuriyet Döneminde Kırşehir", *Kırşehir (Siyasi Tarihi ve Kırşehir Tarihi Bibliyografyası)*, Ed. Yaşar Özüçetin, Ankara: Gökçe Ofset Matbaacılık, 2013, s. 228-244.

⁵ *Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919-1923*, C. III, Ankara: TBMM Vakfı Yay., 1994, s. 647-648.

yapmıştır. Bu bağlamda Kırşehir, Hacıbektaş ve çevresinde Anadolu nüfusunun önemli bir kısmını barındıran Alevi ve Bektaşî tarikatının desteğini almak için son derece önemlidir.⁶ Ankara'nın Millî Mücadele merkezi seçilmesi kararından sonra, Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye üyeleri Hacıbektaş'a da uğramışlar, burada Çelebi Cemalettin Efendi'nin konuğu olmuşlardır.

Çelebi konuklarını Beştaşlar mevkiinde karşılamıştır. Mustafa Kemal Paşa gibi İstanbul Hükümeti de bu bölgeyi önemsemiş olmalı ki, Erzurum Kongresi günlerinde Millî Mücadele fikrinin yayılmasını engellemek amacıyla, Ankara Valisi Muhittin Paşa'yı sık sık bu mevkiye gönderip şeyh ve babalar ile görüştürmüştür. Kaynaklardan alınan bilgiye göre, Çelebi Cemalettin, Mustafa Kemal Paşa ve beraberindekilere gösterdiği ilgiyi İstanbul'dan görevlendirilenlere göstermemiştir.⁷ Mustafa Kemal Paşa ile Çelebi arasında yapılan görüşmelerden onun tamamen Millî Mücadele taraftarı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla onun taraftar olması tüm Alevi- Bektaşîlerin de Millî Mücadele'ye hizmet edecekleri anlamına gelmektedir. Hatta Çelebi'nin bu görüşmelerde gelecekte ülkede cumhuriyet tesis edileceğine dair öngöründe de bulunduğu bilinmektedir.⁸ Ahmet Cemalettin Çelebi Efendi'nin I. Dünya Savaşı'ndan başlayarak göstermiş olduğu vatanseverlik, Millî Mücadele'ye taraftar olması ile devam etmiştir. Geleneksel olarak kendine bağlı önemli bir nüfusu oluşturan Alevi- Bektaşî topluluğun da onunla birlikte hareket etmesi Mustafa Kemal Paşa için çok önemli görülmüştür. Paşa, henüz Ankara'ya varmadan uğradığı bu bölgeden, manevi destek yanında, yiyecek ve bir miktar para yardımı da alarak büyük bir memnuniyetle ayrılmıştır.⁹

Ahmet Cemalettin Çelebi, I. TBMM'de Kırşehir mebusu seçilmiştir. Meclis açıldıktan hemen sonra, 25 Nisan'da Başkanlık Divanı seçiminde başkan vekili tayin edilmiştir. 26 Nisan'da Başkanlığa telgraf aracılığı ile sunduğu dilekçede kendisine gösterilen bu güven ve ilgiden memnuniyetini dile getirmiş ancak yataktan kalkamayacak kadar hasta olduğunu ifade edip, göreve gelemeyeceğini bildirmiş ve izin istemiştir. Çelebi'nin bu isteği Genel Kurul'da kabul edilmiş ve süresiz izinli sayılmıştır.¹⁰ Dolayısıyla Ankara'da meclise hiç gidemediği halde Ocak 1922'de ölümüne kadar mebusluk görevi devam etmiştir.¹¹

⁶ "Kırşehir" Maddesi, *Yurt Ansiklopedisi*, C. VII, İstanbul: Anadolu Yayınları, 1982-1983, s. 4917; Cemal Kutay, *Kuruluşun ve Cumhuriyetin Manevi Mimarları*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1973, s. 112.

⁷ Ziya Oranlı, *Atatürk'ün Şimdiye Kadar Yayınlanmamış Anıları*, Ankara: Alkan Matbaası, 1967, s. 45. Oranlı, eserinde daha önce kimsenin Beştaşlar mevkiinde karşılanmadığını, çelebinin tüm konuklarını kim olursa olsun türbenin kapısında karşıladığını yazmıştır.

⁸ Mazhar Müfit Kansu, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, C. I, Ankara: TTK Yay. 1988, s. 434.

⁹ *Kırşehir İl Yıllığı*, Kırşehir: Kırşehir Valiliği, 1973, s. 13.

¹⁰ *Türk Parlamento Tarihi*, C. III, s. 648; *Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü, 23 Nisan 1920-20 Ekim 1991*, Ankara: TBMM Genel Sekreterliği Yay., 1994, s. 31; Yaşar Özüçetin, "Türkiye Büyük Millet Meclisi, Birinci Dönem Kırşehir Mebusları (1)", I. *Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni*, Kırşehir: Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yay., 2004, s. 440-441.

¹¹ *Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği*, 275.

3. Ahmet Müfit Efendi (Kurutluoğlu)

Kırşehir'de, dini ilimler alanında mühim şahsiyetler yetiştirilmesiyle ünlü olan Savcılı'da, Türkmen obasına mensup bir aileden gelen Ahmet Müfit Bey, 1879'da doğmuştur. Kırşehir Rüştüyesi'ni bitirdikten sonra, medrese tahsili için İstanbul'a gitmiş ve yüksek öğrenimini Fatih Medresesi'nde tamamlamıştır. Medrese öğreniminden sonra, bir de İstanbul Hukuk Mektebi'ni bitirmiştir. İstanbul'da müderrislik ve avukatlık yapmıştır. Çanakkale Savcılığına atandıktan sonra, 1908'de Yozgat Boğazlıyan Ceza Reisliğine tayin edilmiştir. 1910 yılında babasının vefat etmesi üzerine memleketi Kırşehir'e dönmüş ve Kırşehir Müftülüğü görevini üstlenmiştir. Ayrıca Kırşehir'i Ankara İl Genel Meclisi'nde temsil etmiştir.¹²

Ahmet Müfit Efendi, I. Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Mondros Mütarekesi'ne tepki gösteren konuşmaları yüzünden İstanbul Hükümeti tarafından tutuklanmıştır. Damat Ferit Paşa tarafından Divan-ı Harb'e sevk edilmiştir. Ancak bir fırsatını bulmuş ve Kırşehir'e kaçmıştır. Millî Mücadele başladığından itibaren bu mücadeleye taraftar olmuştur. Kırşehir'de Müdafaa-i Hukuk teşkilatı içerisine girmiş, İstanbul Hükümeti taraftarı olan Ankara Valisi Muhittin Paşa'nın, o günlerde Ankara'ya bağlı olan Kırşehir'de faaliyet göstermesini engellemiştir.¹³

23 Nisan 1920'de, TBMM'nin açılışında Kırşehir Mebusu olarak bulunmuştur. Kendisi gibi Millî Mücadele taraftarı olan diğer Kırşehir Mebusu Yahya Galip Bey ile birlikte, Ankara Valisini Kırşehir'den uzak tutmalarından dolayı takdir görmüşlerdir.

Ahmet Müfit Efendi mecliste, anayasa, adalet şer'iye ve evkaf, bütçe, tasarı ve iç tüzük komisyonlarında çalışmıştır. Sırasıyla, meclisin ilk toplantı yılında şer'iye ve evkaf ve tasarı komisyonlarının başkanlığını, ikinci toplantı yılında da şer'iye ve evkaf ile adalet komisyonluklarının sözcülüğünü yapmıştır.¹⁴ İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesinin ilk yıldönümünde, Ankara halkının meclisin önünde bu olayı protesto etmek için toplandıkları sırada Ahmet Müfit Efendi, Ankara halkının bu duygularına ortak olmak için mecliste bulunanları dışarıya davet etmiştir.¹⁵ Bu davranışıyla, Millî Mücadele'ye olan bağlılığını göstermiştir. Aynı şekilde Sakarya Muharebesi esnasında; 26 Ağustos tarihindeki çarpışmalar sonrasında meclisin Ankara'dan Kayseri'ye taşınması fikrine karşı çıkmıştır¹⁶ ve ne olursa olsun Türk ordusunun muzaffer olacağına dair inancını dile getirmiştir. 23 Nisan gününün millî bayram olarak kabul edilmesi teklifinin, diğer Kırşehir mebusu olan Yahya Galip Bey ile birlikte en hararetle savunucularından olmuştur.¹⁷

¹² Ali Sarıkoyuncu, *Millî Mücadelede Din Adamları*, C. II, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1997, s. 96; *Türk Parlamento Tarihi*, C. III, Ankara: TBMM Yayınları, 1994, s. 649.

¹³ Cemal Kutay, *İstiklal Savaşımızın Maneviyat Ordusu*, İstanbul: Yelken Matbaası, 1977, s. 149; Ali Sarıkoyuncu, *Millî Mücadelede Din Adamları*, s. 96-97.

¹⁴ Ali Sarıkoyuncu, *Millî Mücadelede Din Adamları*, s. 97.

¹⁵ Kutay, *İstiklal Savaşımızın Maneviyat Ordusu*, s. 258.

¹⁶ *Türk Parlamento Tarihi*, C. III, s. 650, 1026.

¹⁷ *TBMM Zabıt Ceridesi*, Devre 1, İçtima: 2, C. 10, Ankara: 1958, s. 73.

Meclisin kabul ettiği ilk kanun olan *Ağnam Resmî Kanunu* Ahmet Müfit Efendi'nin arkadaşlarıyla birlikte yaptığı öneri üzerine kabul edilmiştir. Tasarı komisyonundaki görevi nedeniyle görüşülmekte olan tasarılar üzerinde en çok konuşan ve genel kurula aydınlatıcı bilgi veren mebuslardandır. 10 Mayıs 1921'de Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun kurulmasından sonra, muhalefetteki İkinci Grup'ta yer almış ve grubun sözcülerinden biri olmuştur.¹⁸ 20 Kasım 1922'de Halife Abdülmecit Efendi'ye kutsal emanetleri teslim eden ve meclisin kararını götüren heyette bulunmuştur. İstanbul'da Fatih Camii'nde ilk Türkçe hutbeyi O okumuştur. Dönem içerisinde kürsüde yaptığı konuşma sayısı 242'dir. Mebusluğu birinci dönemin sonunda sona erdiğinde, Kırşehir'e dönmüş, burada avukatlık yapmaya devam etmiş ve 1958 yılında da vefat etmiştir.¹⁹

4. Yahya Galip (Kargı) Bey

1874 yılında İstanbul'da doğan Yahya Galip Bey, 13 Haziran 1892'de Divan-ı Muhasebat Evrak Odası'nda kâtip olarak devlet hizmetine girmiştir. Çeşitli yerlerde vazife yaptıktan sonra, Kasım 1917'de Ankara Defterdarlığı görevine getirilmiştir. Mustafa Kemal Paşa'yı tutuklamak için görevlendirilen Ankara Valisi Muhittin Paşa'nın tutuklanarak Sivas'a gönderilmesi sonrasında Ankara Vali Vekili olarak görevlendirilmiştir. (19 Eylül 1919) İstanbul Hükümeti'nin Ankara'ya vali olarak tayin ettiği, Ziya Paşa'nın doğru kişi olmadığını Mustafa Kemal Paşa'ya çekmiş olduğu gizli telgrafta şu şekilde anlatmıştır: "Biz mukaddes halkımızı, ne böyle milletin mukadderatını bilmeyen hükümete ve ne de sümmedarık gönderilecek valilere terk edemeyiz... Meclis-i Mebusan teşekkül etmeden evvel, hiçbir memuriyete hariçten kimsenin getirilmemesini geçende arz etmiştim. Mademki hükümet-i hazıra buraya yeniden vali göndermeye kıyam etmiştir, şu halde buradaki Hareket-i Milliye'nin söndürülmesi iltizam ediliyor demektir. Siz nasıl askerlikten istifa ile milletin bir ferdi gibi çalışmaya karar verdinizse, ben de buradan çekilerek, aynı surette milletimin vazifesini yapmaya karar verdim. Vali gelinceye kadar vekâleti kime bırakacağımı lütfen bildiriniz."²⁰ Özetle, Millî Mücadele'nin Ankara'da yeşermesinin engellenmek istendiğini ifade etmiştir. Böylece Yahya Galip Bey'in Millî Mücadele ve Mustafa Kemal Paşa'ya olan bağlılığı da görülmüştür. TBMM açılıncaya kadar Ankara'nın ileri gelenleriyle birlikte burayı güvenilir bir yer yapma konusunda önemli hizmetler görmüştür.

Yahya Galip Bey, 27 Aralık 1919'dan itibaren, Ankara'nın Millî Mücadele merkezi olmasının ardından valilik görevini üstlenmiştir. 22 Ağustos 1920 yılında TBMM'ye Kırşehir Mebusu olarak seçilmiştir. Bütçe, mali konular, şeriye ve evkaf komisyonlarında görevler yapmıştır. TBMM'nin ikinci ve üçüncü dönemlerinde Kırşehir; dördüncü, beşinci ve altıncı dönemlerinde ise Ankara mebusluğu yapmıştır.²¹ Mebusluğu dönemi boyunca toplam 166 konuşma yapmıştır.²²

¹⁸ Ünsal Yavuz, *Atatürk İmparatorluktan Millî Devlete*, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1990, s. 77.

¹⁹ *Türk Parlamento Tarihi*, C. III, s. 658-659; Sarıkoyuncu, *Millî Mücadelede Din Adamları*, s. 97.

²⁰ Atatürk, *Nutuk*, s. 178-179.

²¹ *Türk Parlamento Tarihi*, C. 1, s. 300; *Türk Parlamento Tarihi*, C. III, s. 658-659.

²² *TBMM'nin Birinci Devre Umumi Fihristi*, s. 181, 293-294, 331, 766-771.

Yahya Galip Bey mecliste özellikle taassuba karşı duruşu ile ünlenmiştir. Bu bağlamda mecliste dikkat çekici konuşmalarından birisi, 23 Nisan gününün Millî bayram olarak ilan edilmesi tartışmalarında oldukça hararetli bir biçimde, bugünün bayram olması gerektiğini savunması olmuştur. 23 Nisan 1921 günü Saruhan Mebusu Refik Şevket Bey ve arkadaşları, TBMM'nin açılış yıldönümü olması münasebetiyle bugünün millî bayram olarak kutlanmasını teklif etmişlerdir. Ancak bu teklifin üzerine, bugünün bayram olup/olmaması tartışılmaya başlanmıştır. Tartışmalarda öne sürülen ana argümanlar, dini yaklaşımlar, milletin kendi içinden gelerek bayram kutlaması gerekliliği, yapılacak daha önemli işlerin olduğu gibi hususlar olmuştur. Olumsuz görüş bildiren Konya Mebusu Vehbi Efendi, meclisin toplanmasının önemli olduğunu, ancak henüz işgaller devam ederken bayram yapmanın gereksizliğini dile getirmiştir. Asıl mutluluğun maneviyatta olduğunu belirterek “nümayiş” yapmaya gerek olmadığını ifade etmiştir. Yapılacak işin milletin inançlarını kuvvetlendirmek olduğunu söylemiştir. Vehbi Efendi'nin bu konuşmasına, Kırşehir Mebusu Yahya Galip Bey büyük tepki vermiştir. Yanlış düşündüğünü, milletin kurtuluşunun ve mutluluğunun mecliste olduğunu, bayram için bundan daha iyi bir gün olamayacağını şu sözlerle dile getirmiştir: “Eğer bu millet sizin gibi düşünmüş olsaydı bu meclis toplanamazdı. Bu öyle bir ulusal bayram ki, bunun üzerinde hiçbir bayram düşünülemez. Bugün o gündür ki, burada yüksek meclisimiz toplanmıştır. İşte millet kurtuluş ve mutluluk belgesini o gün almıştır. İzmir'i de alacağız, onun için de bir gün yapacağız. Bursa'yı da alacağız, onun için de bir gün yapacağız. Ne zararı vardır hoca efendi... Evet, millet bugün mutludur... Sizi buraya İngilizler gönderdi, kendi isteğinizle gelmediniz...” Yahya Galip Bey'in konuşması tartışmaları alevlendirmiştir.²³ Tartışmaların sonunda ise millî bayram savunucularının istediği biçimde 23 Nisan günü TBMM'nin ilk kabul ettiği millî bayram olmuştur.²⁴

Yahya Galip Bey, 14 Mayıs 1942'de Ankara'da vefat etmiştir.

5. Mehmet Sadık (Savtekin) Bey

1874 yılında Samsun'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini burada tamamlamıştır. Daha sonra medrese eğitimi görmüştür. 1902'de İstanbul Hukuk Mektebi'nden şahadetname almıştır. Çeşitli yerlerde hukuk eğitimi vermiştir. 23 Kasım 1917'de Kırşehir Bidâyet Mahkemesi Başkanlığı görevine gelmiştir.²⁵ 20 Nisan 1919'da İstanbul Hükümeti tarafından görevi sonlandırılmıştır. TBMM'nin birinci dönem seçimlerinde Kırşehir Mebusu seçilmiştir.²⁶ Mecliste, dilekçe bütçe ve adalet komisyonlarında görevler yapmıştır. Ayrıca, 8 Ocak 1922'de, Rusya'dan gelecek olan yetim çocukların durumuyla

²³ *TBMM Zabıt Ceridesi*, Devre 1, İçtima: 2, C. 10, Ankara: 1958, s. 70-71.

²⁴ Geniş Bilgi için bkz. 23 Nisan'ın Millî Bayram Addine Dair Kanun. Kanun No.112, 23 Nisan 1337; Düstur, 3. Tertip, C. II, s. 29; Bengül Bolat, “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı”, Atatürk Ansiklopedisi, Atatürk Araştırma Merkezi.

²⁵ *Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği*, 279; TBMM Albümü, s. 31; *Devletimizi Kuranlar, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi*, 65. Yıl, s. 88; *Türk Parlamento Tarihi*, C. III, s. 656-657

²⁶ *Türk Parlamento Tarihi*, C. III, s. 657; Özüçetin, “Türkiye Büyük Millet Meclisi, Birinci Dönem Kırşehir Mebusları (1)”, s. 444.

ilgili kurulan özel bir komisyonda görev almıştır.²⁷ Sadece bir dönem mebusluk yapan Mehmet Sadık Bey, 1932 yılına kadar hukuk mesleği ilgili görevlerine devam etmiş ve bu tarihte emekli olmuştur.²⁸

6. Bekir Sıtkı Ağa

27 Mart 1920'de, I. TBMM için yapılan seçimlerde yeterli oyu alan Sadık Bey'in istifa ettiğinin söylenmesi üzerine, ondan sonra en fazla oyu alan Bekir Sıtkı Ağa hakkında mebusluğuna dair bir tutanak düzenlenmiştir. Ancak Sadık Bey'in mebusluğundan istifa etmediğine dair ilgili başvurusu üzerine, başkanlık divanınca yapılan inceleme sonucuna göre Bekir Sıtkı Ağa'nın mebusluğu düşürülmüştür.²⁹ Kısa hal tercümesinde, tarım, ticaret, taahhüt ve mal müdürlüğü yaptığı ve 1930 yılında Kırşehir'de öldüğü bilgileri bulunmaktadır.³⁰

7. Ali Cevdet Bey

1884 yılında Kırşehir-Çiçekdağı'nda doğmuştur. İlk öğrenimini burada tamamladıktan sonra orta öğrenimini Kayseri Rüştüyesi ve Kırşehir İdadisi'nde tamamlamıştır.³¹ Çiçekdağı adliyesinde zabıt kâtabi olarak görev yapmıştır. Bir süre sonra sorgu hâkimi ve mahkeme üyesi olmuştur. Sivas Kongresi'nin toplandığı günlerde, Mustafa Kemal Paşa'ya bir telgrafla Millî Mücadele'ye bağlı olduğunu bildirmiş ve bu davada görev almak istediğini ifade etmiştir. Kırşehir ve çevresinde Millî Mücadele ve Sivas Kongresi'yle ilgili halka aydınlatıcı konuşmalar yapmıştır. Ayrıca Yozgat ayaklanmalarına karşı faaliyetlerde bulunmuştur. 23 Nisan 1920 günü meclisin açılışında bulunmuş ve ilk meclise Kırşehir Mebusu seçilmiştir. Mebusluk görevi sona erdikten sonra Kırşehir'e dönmüş ve 1931 yılında vefat etmiştir.³²

8. Mehmet Rıza Bey

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Kırşehir Mebusu olan Rıza Bey, Kırşehir'e bağlı Hamit Kasabası'nda doğduğu için "Hamitli Rıza Bey" olarak tanınmaktadır. 1877'de doğmuştur. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olmuş, I. Dünya Savaşı esnasında Keskin çevresinde bulunan Ermenilere kötü muamele ettiği gerekçesi ile kovuşturmaya uğramıştır.³³

I. Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Mondros Mütarekesi'nin uygulanış şekline karşı çıkmış ve ülkenin işgal edilmeye başlaması üzerine Millî Mücadele'ye taraftar olmuştur. Mebusan Meclisi'nin kapanması üzerine tehcir dolayısıyla diğer İttihatçılar gibi Divan-ı Harb'e verilmiş ve Nemrut Mustafa Paşa tarafından yargılanmıştır.³⁴

²⁷ Türkiye Büyük Millet Meclisi, *Kavanin Mecmuası*, Birinci İntihap Devresi, C. I, s. 250.

²⁸ *Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği*, 278.

²⁹ *Türk Parlamento Tarihi*, C. 3, s. 659.

³⁰ *Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği*, 274.

³¹ *Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği*, 276.

³² *Türk Parlamento Tarihi*, C. 3, s. 651.

³³ *Türk Parlamento Tarihi*, C. 3, s. 655.

³⁴ Zeki Sarıhan, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*, C. I, Ankara: TTK, 1993, s. 24.

Kırşehir ve çevresinde Millî Mücadele için önemli görevler üstlenmiştir. Keskin'de Kuvâ-yı Milliye teşkilatı kurması, Ankara Valisi Muhittin Paşa'yı tutuklaması, en önemlisi de Yozgat isyanlarının bastırılmasında gösterdiği başarı ile tanınmıştır. I. Meclis'te Kırşehir Mebusu olarak bulunmuştur. Millî Savunma ve PTT komisyonlarında görevler yapmıştır.³⁵

Yozgat isyanları esnasında, kendisine ait 500 atlıdan oluşan kuvvetleri ile mücadele etmiştir. Düzenli ordu kurulduktan sonra ise meclisteki işleri ile meşgul olmuştur. I. Meclis'in sona ermesinden sonra Kırşehir ve çevresinde Cumhuriyet karşıtlığı fikrini yaydığı, çeteler kurmak, devlet erkânını öldürtmek için bir ayaklanma hazırladığı gerekçeleri ile tutuklanmıştır. İstiklal Mahkemesi'nde yargılanıp suçlu bulunmuş ve 10 Ocak 1926'da idam edilmiştir.³⁶

9. Lütfi Müfit (Özdeş) Bey

Lütfi Müfit (Özdeş)³⁷ Mustafa Kemal Paşa ile İstanbul'da Harp Okulu'nda sınıf arkadaşı olarak ilk tanışıklıklarından itibaren gerek Millî Mücadele döneminde gerekse de Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra önemli hizmetleri olmuş bir devlet adamıdır.

Kaynaklarda, Mustafa Kemal Paşa'nın okul yıllarındaki en yakın arkadaşlarından biri³⁸ olarak belirtilen Lütfi Müfit (Özdeş), gençlik yıllarından itibaren milliyetçilik ve vatanseverlik duyguları içerisinde olan bir kişiydi. II. Abdülhamit'in istibdat rejimine karşı İstanbul'da yapılan gizli çalışmalara katılmıştı. Bu çalışmalardan dolayı takip edilenlerden birisi olmuş ve Mustafa Kemal ile birlikte tutuklanmıştı. Yapılan sorgulamalar sonucunda suçlu bulunmuşlar, üç ay hapis cezasından sonra da serbest bırakılmışlardı.³⁹ 1904 yılında Mustafa Kemal ve Lütfi Müfit Bey, Şam'da bulunan 29. ve 30. Süvari Alaylarına bölük komutanı olarak staj için tayin edilmişlerdi. Bu görevde iken Lütfi Müfit Bey, birtakım yolsuzluklara göz yumması için rüşvet teklifi almış, bu teklifi reddetmiş ve Mustafa Kemal'e de bu yolsuzlukları haber vermiştir. Konuyla ilgili aralarında yapmış oldukları konuşmada, Mustafa Kemal'in, "Müfit sen bugünün adamı mı yoksa yarının adamı olmak istiyorsun?", sorusuna "Elbette yarının adamı olmak istiyorum." diye cevap vermişti.⁴⁰ Bu cevap, Mustafa Kemal Paşa'nın hoşuna gitmiş, her fırsatta ona ne kadar güvendiğini dile getirmiştir.

³⁵ *Türk Parlamento Tarihi*, C. 3, s. 654, 991; *Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği*, s. 278.

³⁶ Yusuf İzzettin Kılınçer, *Atatürk ve Kırşehir (1919-1938)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2006, s. 53-70.

³⁷ Geniş bilgi için bkz. Mustafa Müjdecî & Cem Karakılıç, "Atatürk'ün Okul, Silah ve Dava Arkadaşı Miralay Lütfi Müfit Özdeş: Hayatı ve Askerî-Siyasî Faaliyetleri", *History Studies*, 5/5 (Eylül 2013).

³⁸ Ali Güler, *Atatürk, Soy, Ailesi ve Öğrenim Hayatı*, Ankara: Kara Harp Okulu Basımevi, 1999, s. 123-124.

³⁹ Ali Fuat Cebesoy, *Sınıf Arkadaşım Atatürk*, C. I, İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi Yay., 1997, s. 57-64.

⁴⁰ Kılıç Ali, *Atatürk'ün Hususiyetleri*, İstanbul: Sel Yayınları, 1955, s. 23-25.

Lütfi Müfit Bey ve Mustafa Kemal, Şam'da iken, birlikte "Vatan ve Hürriyet Cemiyeti"ni⁴¹ kurmuşlardır. 1907'de Selanik'e görevlendirilmiştir.⁴² Birlikte oldukları süre boyunca Lütfi Müfit Bey, Mustafa Kemal Paşa'ya hep bağlı olmuş ve her türlü fedakârlık yapabileceğini göstermiştir. Bu samimiyet ömrü boyunca devam etmiştir. 31 Mart ayaklanmasında hareket ordusunda görev alan Lütfi Müfit Bey, I. Dünya Savaşı'na da katılmış, Mondros Mütarekesi sonrasında ise Kırşehir'e dönmüştür. Burada sivil halkın örgütlenmesi için çalışmalarda bulunmuş, Kuvâ-yı Milliye'nin içerisinde yer almış, Sakarya Muharebesi ve Büyük Taarruz'a katılmıştır. 1924-1939 yılları arasında da Kırşehir Mebusu olarak TBMM'de görev yapmıştır.⁴³

18 Nisan 1940'ta vefat etmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın yakın arkadaşı olan Lütfi Müfit'e, Atatürk tarafından "özde bir" anlamında olan "Özdeş" soyadı verilmiştir.⁴⁴

10. Sonuç

Mondros Mütarekesi'nin 7. ve 24. maddeleri uyarınca, Anadolu yer yer işgal edilmeye başladığında, işgallerin karşısında ilk etapta bölgesel nitelikli olarak başlayan direniş, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçmesi ile millî bir hüviyete kavuşmuştur. Bölgesel nitelikli olarak başlayan ilk teşkilatlanmalara bakıldığında, bunların genel olarak işgale uğrayan bölgelerde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Millî Mücadele tarih yazımının odağında daha çok bu yöreler yer almaktadır. Ancak son dönemlerde yerel düzeyde araştırmaların ve yayınların çoğalması ile birlikte, işgale uğramayan bölgelerde de yoğun teşkilatlanmaların olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Kırşehir ve çevresi dikkat çeken bölgelerden biridir. Kırşehir, işgale uğramamışsa da yöre halkının, ileri gelenlerinin ve Birinci Dünya Savaşı ertesinde terhis olanların öngörülleri ile Millî Mücadele bilincinin yoğun olduğu bir merkez olmuştur. Mondros Mütarekesi'nin hemen ardından Kırşehir Gençler Derneği'nin kurulması ve burada ülkenin kurtulmasına yönelik faaliyetlerin yürütülmesi bu bilince verilebilecek en iyi örnektir. Mustafa Kemal Paşa'nın Sivas Kongresi sonrasında, Heyet-i Temsiliye ile birlikte mücadele merkezi olarak belirlenen Ankara'ya gidişinde, Kırşehir ve çevresindeki temasları, Millî Mücadele'nin kazanılmasına yönelik umutları yeşertmiştir. TBMM açıldıktan sonra da Kırşehir'i temsilen Ankara'ya giden mebuslar, Kırşehir ve çevresinde meydana gelen Millî Mücadele karşıtı eylemler ile mücadele etmişlerdir. Mecliste yapılan müzakerelerde de Millî Mücadele'ye ve Mustafa Kemal Paşa'ya bağlılıklarını her fırsatta dile getirmişlerdir.

⁴¹ Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam*, C. I, 18. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999, s. 85-89.

⁴² *T.B.M.M. Azasının Tercümeihal Kâğıdı* 564; *Türk Parlamento Tarihi, TBMM-II. Dönem, 1923-1927*, C. III, s. 523.

⁴³ *T.B.M.M. Azasının Tercümeihal Kâğıdı*, 564.

⁴⁴ *Kırşehir İl Yıllığı*, 1973, s. 7; Müjdecî & Karakılıç, "Atatürk'ün Okul, Silah ve Dava Arkadaşı Miralay Lütfi Müfit Özdeş...", s. 144.

Kaynaklar / References

Arşiv Belgeleri

Düster. 3. Tertip. C. II.

Millet Meclisi Üyesi, Hal Tercüme Kâğıdı Örneği. (274. Bekir Sıtkı Ağa, 275. Ahmet Cemalettin Efendi, 276. Ali Cevdet Bey, 277. Ahmet Müfit Efendi, 278. Mehmet Rıza Bey 279. Mehmet Sadık Bey)

TBMM Zabıt Ceridesi. Devre 1. İçtima: 2. C. 10. Ankara: 1958.

TBMM'nin Birinci Devre Umumi Fihristi.

T.B.M.M. Azasının Tercümeihal Kâğıdı. 564 (Lütfi Müfit Bey)

23 Nisan'ın Millî Bayram Addine Dair Kanun. Kanun No.112, 23 Nisan 1337.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kavanin Mecmuası. Birinci İntihap Devresi. C. I.

Ansiklopedi Maddeleri

Bolat, Bengül. "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı". Atatürk Ansiklopedisi. Atatürk Araştırma Merkezi.

"Kırşehir". *Yurt Ansiklopedisi.* C. VII. İstanbul: Anadolu Yay., 1982-1983.

Kitaplar/ Tezler

Atatürk, Kemal. *Nutuk (1919-1927).* Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2002.

Aydemir, Şevket Süreyya. *Tek Adam.* C. I. 18. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1999.

Basinoğlu, Ethem. *Çeşitli Yönleri ile Kırşehir.* Kırşehir: Filiz Yay., 1981.

Cebesoy, Ali Fuat. *Sınıf Arkadaşım Atatürk.* C. I. İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi Yay., 1997.

Devletimizi Kuranlar, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi, 65. Yıl.

Güler, Ali. *Atatürk, Soy, Ailesi ve Öğrenim Hayatı.* Ankara: Kara Harp Okulu Basımevi, 1999.

Kansu, Mazhar Müfit. *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber.* C. I. Ankara: TTK Yay., 1988.

Karaibrahimoğlu, Sacit. *Türkiye Büyük Millet Meclisi.* Ankara: Ege Matbaası, 1968.

Kardeş, Sırrı. *Heyet- Temsiliye ve Mustafa Kemal Kırşehir'de.* Ankara: Ulus Basımevi, 1950.

Kılıç Ali. *Atatürk'ün Hususiyetleri.* İstanbul: Sel Yayınları, 1955.

Kılınçer, Yusuf İzzettin. *Atatürk ve Kırşehir (1919-1938).* Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2006.

Kırşehir İl Yıllığı. 1973.

Kutay, Cemal. *İstiklal Savaşımızın Maneviyat Ordusu.* İstanbul: Yelken Matbaası, 1977.

Kutay, Cemal. *Kuruluşun ve Cumhuriyetin Manevi Mimarları.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1973.

Oranlı, Ziya. *Atatürk'ün Şimdiye Kadar Yayınlanmamış Anıları.* Ankara: Alkan Matbaası, 1967.

- Özüçetin, Yaşar. "Millî Mücadele ve Cumhuriyet Döneminde Kırşehir". *Kırşehir (Siyasi Tarihi ve Kırşehir Tarihi Bibliyografyası)* Ed. Yaşar Özüçetin. Ankara: Gökçe Ofset Matbaacılık, 2013.
- Sakallı, Bayram. *Ankara ve Çevresinde Millî Faaliyetler*. Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı, 1988.
- Sarıhan, Zeki. *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*. C. I. Ankara: TTK, 1993.
- Sarıkoyuncu, Ali. *Millî Mücadelede Din Adamları*. C. II. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1997.
- Tarım, Cevat Hakkı. *Atatürk Kırşehir'de*. Ankara: Memleket Matbaası, 1956.
- Türk Parlamento Tarihi*, C. III. Ankara: TBMM Yayınları, 1994.
- Türk Parlamento Tarihi, Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919-1923*, C. III. Ankara: TBMM Vakfı Yay., 1994.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü*, 23 Nisan 1920-20 Ekim 1991. Ankara: TBMM Genel Sekreterliği Yay., 1994.
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet. *İlk Meclis*. İstanbul: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, 1999.
- Yavuz, Ünsal. *Atatürk İmparatorluktan Millî Devlete*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 1990.
- Makaleler/ Bildiriler/ Süreli Yayınlar**
- Bolat, Mahmut. "Millî Mücadele Başlarında Mustafa Kemal Paşa'nın Kırşehir'e Ziyareti ve Temasları". *Altıncı Uluslararası Atatürk Kongresi*. C. I. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi, 2010: 1259-1270.
- Eren, Abdurrahman. "Büyük Millet Meclisinin Kurucu Meclis Niteliği". *Anayasa Yargısı*. 37/1 (2020): 33-76.
- Müjdeci, Mustafa& Cem Karakılıç. "Atatürk'ün Okul, Silah ve Dava Arkadaşı Miralay Lütfi Müfit Özdeş: Hayatı ve Askerî-Siyasî Faaliyetleri". *History Studies*. 5/5 (Eylül 2013): 119-148.
- Özüçetin, Yaşar. "Türkiye Büyük Millet Meclisi, Birinci Dönem Kırşehir Mebusları (1)". *I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni*. Kırşehir: Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yay., 2004.
- Şahin, Yaşar. "Mustafa Kemal Paşa ve Kırşehir". *Kırkkültür*. 7 (Güz 2005): 10-17.
- Tarım, Cevat Hakkı. "Millî Mücadele Tarihimizde Kırşehir". *Kırşehir Vilayet Gazetesi*, 8 Temmuz 1959.

Yazar Hakkında / About Author

**Doç. Dr. Bengül BOLAT | Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi |
bbolat[at]ahievran.edu.tr | ORCID: 0000-0001-6269-5192**

Bengül Bolat, Ağrı'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sakarya'da tamamladı. 1994 yılında Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. 2001 yılında Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde *Atatürk İnkılabının Topluma Yansıması: Kırşehir Örneği* başlıklı yüksek lisans tezi, 2008 yılında ise aynı enstitüde *Millî Bayram Olgusu ve Türkiye'de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları (1923-1960)* başlıklı doktora tezi kabul edildi. 1994-1997 yılları arasında MEB'de öğretmen yaptı. 1997-2006 yılları arasında Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi'nde çalıştı. 2006 yılından itibaren Kırşehir'de Ahi Evran Üniversitesi'nde Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi okutmanlığı görevini sürdürdü. 2008-2017 yılları arasında Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalında yardımcı doçent olarak görev yaptı. 2017'den itibaren aynı üniversitenin Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde doçent olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

**Assoc. Prof. Dr. Bengül BOLAT | Kırşehir Ahi Evran University |
bbolat[at]ahievran.edu.tr | ORCID: 0000-0001-6269-5192**

Bengül Bolat was born in Ağrı and completed her primary and secondary education in Sakarya. In 1994, she graduated from Atatürk University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History. In 2001, she completed her master's thesis titled *Atatürk's Revolution's Reflection on Society at Hacettepe University Atatürk's Institute of Principles and History of Revolution: Kırşehir Example* in 2001, and his doctoral dissertation titled *National Holiday Phenomenon and Republic Day Celebrations in Türkiye (1923-1960)* was accepted in 2008 at the same institute. He worked as a teacher at the Ministry of National Education between 1994 and 1997. Between 1997 and 2006, he worked at Gazi University Kırşehir Faculty of Education. Since 2006, he worked as an instructor of Atatürk's Principles and History of Turkish Revolution at Ahi Evran University in Kırşehir. Between 2008 and 2017, he worked as an assistant professor at Ahi Evran University, Faculty of Education, Department of Social Studies Teaching. Since 2017, he has been working as an associate professor in the History Department of the Faculty of Arts and Sciences of the same university.